

**PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE** | *ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA*

Dvorakova 9
SI-1001 Ljubljana
Slovenija
p. p. 214

T +386 (0)1 43 45 683
F +386 (0)1 43 45 691
E info@pzs.si
W www.pzs.si

ID DDV SI62316133
TRR 05100-8010489572

Gospodarska komisija

PRIROČNIK ZA VODENJE INVESTICIJE ZA IZGRADNJO MALIH KOMUNALNIH ČISTILNIH NAPRAV ZMOGLJIVOSTI DO 50 POPULACIJSKIH ENOT

Drago Dretnik

junij 2013

1. Uvod

Priročnik je namenjen planinskim društvom, ki želijo posodobiti svoje planinske koče z vgradnjo sodobnih malih bioloških čistilnih naprav (v nadaljevanju: MKČN) za odpadne vode. Sestavljen je tako, da investitorja vodi skozi cel postopek od prve ideje do polnega obratovanja čistilne naprave. Navodila veljajo za MKČN zmogljivosti **do 50 populacijskih enot** (v nadaljevanju: PE), ker v to skupino sodi velika večina naših planinskih koč.

2. Prvi koraki

Najprej se mora planinsko društvo na svojih organih odločiti, da izpelje investicijo v izgradnjo male biološke čistilne naprave. Običajno se ideja o tem oblikuje v vodstvu (predsednik PD, upravni odbor), ki prouči finančne možnosti za investicijo, sklep o začetku postopkov pa običajno sprejme zbor članov PD.

Sledijo prve aktivnosti:

- na osnovi vloge (**PRILOGA 1** – primer za Občino Bohinj) pridobitev dokumenta »Lokacijska informacija« na pristojni občini, da je gradnja MKČN v skladu s prostorskimi plani občine – v dokumentu so navedene tudi ustanove, od katerih si mora investitor pridobiti soglasje za gradnjo,
- v kolikor PD že ni lastnik zemljišča, na katerem bo zgrajena MKČN, si mora to pridobiti (odkup, pogodba z lastnikom,...),
- izpolnitev vprašalnika (**PRILOGA 2**), ki podaja ponudnikom čistilnih naprav bistvene podatke, na osnovi katerih lahko izberejo primerno tehnologijo čiščenja in čistilno napravo tudi pravilno dimenzionirajo.

3. Pridobivanje ponudb

Izpolnjen vprašalnik pošlje PD skupaj s spremnim dopisom (**PRILOGA 3**) ponudnikom MKČN. Za ponudbo naj zaprosi čim več ponudnikov, saj bo le tako možno izbrati med njimi najugodnejšega.

V seznamu ponudnikov (**PRILOGA 4**) so z debelejšo pisavo označeni ponudniki, ki že imajo referenčne objekte na slovenskih planinskih kočah.

4. Analiza prispelih ponudb

Prispele ponudbe sedaj medsebojno primerjamo. V pomoč temu je tabela (**PRILOGA 5**), v katero vnesemo podatke iz različnih ponudb.

Najpomembnejši kriteriji za oceno posameznih ponudb so poleg cene še:

- da je iztok iz MKČN v skladu z zahtevami Uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav (Ur. l. RS, št. 98/2007 in 30/2010),
- da je v ponudbi zajeto ravnanje z blatom in njegova končna dispozicija,
- da je oskrba koče z energijo zadostna tudi za potrebe MKČN,
- ali ponudnik razpolaga z dokazilom, da MKČN ustreza standardu SIST EN 12566-3,
- da se očiščena odpadna voda odvaja posredno v podzemno vodo preko sistema za infiltracijo v tla ali pa neposredno v površinsko vodo preko filtrirne naprave,
- priporočljivo je, da je v ponudbi zajeta dobava in montaža opreme ter zagon naprave,
- če je nujen prevoz opreme do koče s helikopterjem in/ali žičnico, mora ponudnik specificirati tudi velikost in težo posameznih delov opreme,
- reference na podobnih planinskih objektih.

Priporočljivo je, da izvede končno primerjavo strokovnjak, ki pozna prednosti, pa tudi morebitne slabosti posameznih tehnoloških rešitev. Rezultat analize je predlog za enega ali tudi več najboljših ponudnikov.

Končno odločitev o izbranem ponudniku sprejme na predlog upravnega odbora zbor članov PD.

5. Investicijska dokumentacija, gradbeno dovoljenje

Pogoje za gradnjo objektov določa Zakon o graditvi objektov ZGO-1 (Ur. l. RS, št. 102/04), njegove kasnejše spremembe in dopolnitve ter njegovi podzakonski akti.

V Uredbi o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (Ur. l. RS, št. 18/2013) je v Prilogi 2 navedeno, da se uvršča mala komunalna čistilna naprava zmogljivosti do vključno 50 PE med enostavne objekte, zmogljivosti od 50 PE do vključno 200 PE pa med nezahtevne objekte.

V skladu s 3a. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o graditvi objektov (ZGO-1B) (Ur. l. RS, št. 126/2007) se gradnja enostavnega objekta lahko začne **brez gradbenega dovoljenja**, enostavni objekti pa se ne smejo postavljati v nasprotju s prostorskim aktom.

V skladu s 5. členom ZGO-1B **uporabno dovoljenje ni potrebno** za začetek uporabe nezahtevnega in enostavnega objekta.

Za gradnjo nezahtevnega objekta pa je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje. V skladu s 74a. členom ZGO-1B je treba zahtevi za izdajo gradbenega dovoljenja priložiti le:

- prikaz lege objekta na zemljišču, tako da je razviden njegov tlorisni položaj in oblika na zemljiškokatastrskem prikazu z navedbo odmakov od parcelnih mej sosednjih zemljišč,
- značilne prereze (profile) ter oblikovanje objekta in terena,
- soglasja pristojnih soglasodajalcev,
- dokazilo o pravici graditi.

Po 74c. členu istega zakona se gradbeno dovoljenje za gradnjo nezahtevnega objekta izda v skrajšanem ugotovitvenem postopku, po 74č. členu pa velja gradbeno dovoljenje za gradnjo nezahtevnega objekta eno leto od njegove pravnomočnosti.

6. Naravovarstveni pogoji in soglasja

Glede izdelave potrebne dokumentacije ter pridobivanja naravovarstvenih pogojev in soglasij moramo ločiti med naslednjima primeroma:

- koča ne leži na območju, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status,
- koča leži na območju, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status.

6.1 Koča ne leži na območju, ki ima poseben status

Če koča ne leži na območju, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status, sicer ni potrebno izdelati investicijske dokumentacije, je pa kljub temu zelo priporočljivo izdelati poenostavljeno idejno zasnovo projekta (IDZ). V tem primeru je postopek naslednji:

1. Po razjasnitvi vseh morebitnih odprtih vprašanj sklenitev pogodbe z izbranim ponudnikom. V ponudbi oziroma pogodbi morajo biti zajete tudi osnovne podloge za potrebna gradbena dela.
2. Če ponudnik MKČN ne ponudi izvedbe »ključ v roke« si na osnovi teh podlog pridobimo ponudbe od izvajalcev gradbenih del, izberemo najugodnejšega izvajalca in z njim sklenemo pogodbo o izvajanju gradbenih del. Pri tem moramo biti posebej pozorni na sledeče:

- če bo MKČN vkopana v tla je zelo pomembna iz vidika stroškov, opreme in varovanja okolja struktura tal (nasip, zemlja, kamen, skala,...),
- če do koče ni ceste, je treba upoštevati, da del ni možno opraviti s težko mehanizacijo,
- kakšen je relief tal (ravno, položno, strmina).

3. Izdelava idejne zasnove (IDZ).

6.2 Koča leži na območju, ki ima poseben status

Območja, ki imajo s predpisi na področju ohranjanja narave poseben status, so naslednja:

- varovana območja: posebna varstvena območja in potencialna posebna varstvena območja – Natura 2000
- zavarovana območja, določena z akti o zavarovanjih
- območja naravnih vrednot državnega ali lokalnega pomena.

Za gradnjo objektov (tudi za MKČN) na teh območjih je treba pridobiti na podlagi 105. in 105.a člena Zakona o ohranjanju narave – ZON-UPB2 (Ur. l. RS, št. 96/04) naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje. Če investitor ne ve zanesljivo ali se koča nahaja v območju s posebnim statusom ali ne, lahko pridobi ta podatek na Agenciji RS za okolje, Vojkova 1b, Ljubljana (v nadaljevanju: ARSO), informacije pa so tudi na spletni strani www.arso.gov.si pod aplikacijo »Atlas okolja«.

Investitor zaprosi z vlogo ARSO za izdajo naravovarstvenih pogojev (**PRILOGA 6**) in naravovarstvenega soglasja (**PRILOGA 7**). Vlogama mora biti priložena idejna zasnova (IDZ) načrtovanega posega, skladno z določili Pravilnika o projektni dokumentaciji (Ur. l. RS, št. 55/08).

Idejna zasnova mora vsebovati:

- vodilna mapa, ki mora vsebovati tudi lokacijske podatke
- lokacijski podatki v vodilni mapi morajo vsebovati:
 - popis zemljiških parcel na katerih je predvidena gradnja
 - navedbo veljavnega prostorskega akta, ki določa rešitve oziroma pogoje za gradnjo
 - opis obstoječega in predvidenega stanja
 - popis varovanih območij in varovalnih pasov z navedbo soglasodajalcev
 - popis predvidenih priključkov na infrastrukturo (dimenzije, kapacitete)
 - grafični prikaz lege objekta in zemljišča (tloris in odmiki)
 - grafični prikaz značilnih prerezov (profilov).

V kolikor gre za poseg na zavarovanih območjih in na območjih Nature 2000 ter varovanih območjih, je za vsak poseg v naravo potrebno izvesti **presojo sprejemljivosti**, ki jo na podlagi zahteve ARSO izvede Zavod RS za varstvo narave in poda strokovno mnenje glede sprejemljivosti vplivov posega v naravo na varovana območja. Po prejemu mnenja mora ARSO v 8 dneh izdati oziroma zavrniti izdajo **naravovarstvenega soglasja**.

Če se koča nahaja na območju Javnega zavoda TNP, ta tudi sodeluje v postopku z izdelavo naravovarstvenega mnenja. Zanj lahko zaprosimo ločeno.

Na nekaterih področjih je potrebno pridobiti v skladu z 29. členom zakona o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 16/08) tudi kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje. Investitor zaprosi z vlogo Zavod RS za varstvo kulturne dediščine oziroma njegovo območno enoto za pogoje (**PRILOGA 8**) in z vlogo (**PRILOGA 9**) za soglasje. Seznam enot kulturne dediščine, vpisanih v register, je na vpogled na pristojni občini.

7. Gradnja

Priporočljivo je, da PD določi osebo (ali odbor) za nadzor gradnje. Ta z izvajalci sprotno rešuje vsa morebitna vprašanja in skrbi, da poteka gradnja v skladu s finančnim načrtom, zakonom o graditvi objektov in dogovorjenimi roki.

8. Zagon naprave in usposabljanje bodočih upravljavcev

Po končani vgradnji MKČN dobavitelj opreme (če je tako sklenjeno v pogodbi) izvede zagon naprave. Zelo priporočljivo je, da zagonu (po možnosti tudi montaži) prisostvujejo bodoči upravljavci naprave, ki jih mora dobavitelj poučiti o delovanju naprave, potrebnem nadzoru in vzdrževanju.

Po zagonu preda dobavitelj opreme investitorju dokumentacijo o MKČN, v katero mora vnesti tudi vse spremembe, ki so se morebiti pojavile med montažo in zagonom naprave. Po 12. členu Uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav (Ur. l. RS, št. 30/2010) za malo komunalno čistilno napravo, katere zmogljivost je manjša od 50 PE, **vodenje obratovalnega dnevnika** sicer **ni potrebno**, je pa na osnovi praktičnih izkušenj priporočljivo. Po istem členu uredbe pa mora upravljavec v celotnem obdobju obratovanja MKČN hraniti:

- dokumentacijo o opravljenih delih na MKČN

- podatke o ravnanju z blatom
- podatke o izrednih dogodkih, ki nastanejo med obratovanjem zaradi drugačne sestave odpadne vode, okvar ali drugih prekinitev obratovanja MKČN in podobnih razlogov ter času njihovega trajanja.

Za začetek uporabe nezahtevnih in enostavnih objektov (torej tudi za MKČN zmogljivosti pod 50 PE) **uporabno dovoljenje ni potrebno.**

9. Nadaljnji letni pregledi in vzdrževanje naprave

Redno vzdrževanje naprave iz strani investitorja se izvaja po pismenih navodilih dobavitelja opreme. Priporočljivo pa je, da enkrat letno (ali na dve leti) izvede temeljit pregled tudi dobavitelj opreme.

10. Ravnanje z blatom iz MKČN

Eden glavnih problemov pri čiščenju odpadne vode je odstranjevanje blata, ki se zbira v primarnem usedalniku in ga je treba občasno (običajno enkrat letno) odstraniti iz MKČN.

Po 7. členu Uredbe o odvajanju in čiščenju komunalne in padavinske odpadne vode (Ur. l. RS, št. 88/2011) mora za MKČN, manjšo od 50 PE, njen upravljevec zagotoviti prevzem blata z uporabo storitev javne službe. Po istem predpisu mora pristojna občina v svojem občinskem predpisu določiti tudi obseg in način izvajanja javne službe za prevzem neobdelanega blata iz MKČN, z zmogljivostjo manjšo od 50 PE, do katerih dostop z motornim vozilom ni mogoč. Prevzem blata mora biti najmanj enkrat na tri leta, blato pa se obdela na komunalni ali skupni čistilni napravi.

11. Izdelava ocene obratovanja in izvedba prvih meritev

V skladu s 13. členom uredbe iz prejšnjega poglavja mora izvajalec javne službe za MKČN, z zmogljivostjo manjšo od 50 PE, zagotavljati prve meritve ali izdelavo ocene obratovanja.

11.1. Izdelava ocene obratovanja namesto prvih meritev ali obratovalnega monitoringa

Oceno obratovanja na predpisanem obrazcu izdelata izvajalec javne službe za vsako malo komunalno čistilno napravo, izdelano skladno s standardom SIST EN 12566-3 (sestavljene čistilne naprave). Ocena obratovanja nadomešča prve

meritve in obratovalni monitoring v skladu z 11. členom Pravilnika o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu odpadnih voda ter o pogojih za njegovo izvajanje (Ur. l. RS, št. 54/2011). Ocena obratovanja se naredi po Prilogi 3 pravilnika »Navodilo za izdelavo ocene obratovanja za malo komunalno čistilno napravo z zmogljivostjo manjšo od 50 PE« (**PRILOGA 10**) in na obrazcu v prilogi 4 pravilnika »Ocena obratovanja male komunalne čistilne naprave z zmogljivostjo manjšo od 50 PE (**PRILOGA 11**). Po preglednici iz Priloge 1 pravilnika je potrebno izdelati eno oceno obratovanja vsake tretje leto.

Za MKČN do 50 PE, ki ima kot gradbeni proizvod izjavo o skladnosti, da ustreza standardom za male komunalne čistilne naprave, se v skladu s 5. členom Uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav (Ur. l. RS, št. 30/2010) mejne vrednosti parametrov odpadne vod določi v tem standardu!

11.2. Izdelava ocene obratovanja namesto izvedbe obratovalnega monitoringa

Za malo komunalno čistilno napravo z zmogljivostjo manjšo od 50 PE, ki ni skladna s standardi iz uredbe o MKČN (ni izdelana v skladu s standardom SIST EN 12566-3), se pri izdelavi ocene obratovanja, ki se naredi namesto obratovalnega monitoringa, upoštevajo rezultati prvih meritev. Prve meritve se izvedejo v skladu z 8. členom pravilnika po vzpostavitvi stabilnih obratovalnih razmer, vendar ne prej kakor v treh in ne pozneje kakor v devetih mesecih po prvem zagonu naprave. V skladu s Prilogo 1 Uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav (Ur. l. RS, št. 98/2007 in 30/2010) obsegajo prve meritve merjenje kemijske potrebe po kisiku (KPK) in biokemijske potrebe po kisiku (BPK₅) na iztoku iz male komunalne čistilne naprave.